

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การจัดการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่สอดคล้องกับการศึกษาในระดับวิทยาลัยครูนั้น แสดงให้เห็นว่า วิชาที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นมากสำหรับวิทยาลัยครู เป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยแบ่งเบาภาระการผลิตบรรณารักษระดับปริญญา ซึ่งยังมีจำนวนไม่พอกับความต้องการ ถึงแม้ว่าจะมีหลายสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยที่ผลิตบรรณารักษระดับปริญญาก็ตาม และแม้หากว่าจะมีจำนวนเพียงพอ หอสมุดโรงเรียนขนาดเล็กและหอสมุดประชาชนก็ไม่สามารถที่จะบรรจุบรรณารักษระดับปริญญาได้ อีกทั้งจะเป็นการช่วยเพิ่มปริมาณบุคคลที่จะดำเนินงานหอสมุดให้เกิดประสิทธิภาพแก่การเรียนการสอนเพิ่มประสิทธิภาพของบุคคลที่จะทำหน้าที่ครูบรรณารักษ ลดความขาดแคลนครูบรรณารักษของโรงเรียนระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะชั้นมัธยมศึกษาและหอสมุดประชาชนลงได้ วิชานี้จึงเป็นประโยชน์มากต่อชุมชนและสังคม บรรณารักษที่มีความรู้ระดับประกาศนียบัตรกำลังเป็นที่ต้องการของหน่วยงาน องค์การ สถาบัน โรงเรียน วิทยาลัย และคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เพื่อไปทำงานเป็นผู้ช่วยบรรณารักษระดับปริญญาอีกคนหนึ่ง อาจกล่าวสรุปได้ว่าเป็นที่ต้องการมากเช่นเดียวกับ ความต้องการบุคคลอาชีพอื่น วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จึงมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของการศึกษาระดับประกาศนียบัตรในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2509 - 2516 โดยอาศัยการวิจัยจากเอกสาร คือค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาระดับประกาศนียบัตรในวิทยาลัยครูทั้งระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.ชั้นสูง สงแบบสอบถาม อาจารย์บรรณารักษและอาจารย์ผู้ช่วยบรรณารักษในวิทยาลัยครูรวม 29 แห่ง จำนวน 70 ฉบับ ใ้รับแบบสอบถามทั้งหมด 28 แห่ง จำนวน 61 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.14 แล้วยังได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่จะเป็เครื่องช่วยให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากการศึกษาคุณค่าพบว่า การดำเนินการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับวิทยาลัยครูเท่าที่ใดเป็นมาแล้ว และกำลังจะดำเนินการต่อไปนั้น จะอำนวยความสะดวกสนองความมุ่งหมายใดมากน้อยเพียงไร ขอมุ่งเน้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ผู้สอนและผู้เรียน ผู้บริหารสถาบัน หลักสูตรระยะเวลา อุปกรณ์การสอน วิธีการสอน คู่มือและหนังสือสำหรับศึกษาค้นคว้า งบประมาณและสถานที่ เป็นต้น ประกอบกับได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบางอย่างในหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ อีกทั้งเป็นวิชาใหม่ในหลักสูตรระดับวิทยาลัยครูและในสาขาของผู้สนใจทางด้านการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ความสำคัญของวิชานี้ก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก จึงอาจมีปัญหาและอุปสรรคบางประการที่สมควรจะใส่ใจและปรับปรุง ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้สอนในวิทยาลัยครูเหล่านั้น ได้มาจากการสังเกตแบบสอบถาม และจากการไตร่ตรองประสบการณ์ของตนเองของผู้วิจัย ในระยะเวลาที่ทำการสอนอยู่ในวิทยาลัยครู ซึ่งทั้งหมดนี้พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการสอนระดับ ป.กศ. มาก เพราะวิทยาลัยครูทุกแห่งทั่วประเทศต่างก็เปิดสอนวิชานี้แล้วทั้งสิ้น ส่วนระดับ ป.กศ.ชั้นสูง มีการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์อยู่เพียง 5 แห่ง ปัญหาและอุปสรรคจึงมีไม่มากเท่าระดับ ป.กศ.

ระดับ ป.กศ.

1. อาจารย์ผู้สอนต้องรับผิดชอบงานทางด้านห้องสมุดควบ นอกจากรับงานด้านการสอนแล้ว จึงแบ่งการสอนเป็นภาค ๆ ทำให้นักศึกษาไม่อาจเรียนได้พร้อมกันในภาคแรกของปีการศึกษา
2. มีอาจารย์ผู้สอนเพียงคนเดียว ทำให้การสอนได้ผลไม่เท่าที่ควร โดยเฉพาะในช่วงชั่วโมงปฏิบัติ คู่มือใดไม่ทั่วถึงและไม่สามารถจะตรวจงานให้เสร็จภายในเวลาอันกำหนดไว้ เป็นเหตุให้งานค้าง ส่วนผู้เรียนเองก็ไม่อาจจะรับทราบผลการปฏิบัติงานของตนว่าเป็นอย่างไร
3. จำนวนนักศึกษาแต่ละห้องในบางภาคเรียนมากไป จึงดูแลเอาใจใส่ได้ไม่ทั่วถึง ผู้เรียนบางคนถือโอกาสขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผล
4. ระยะเวลาที่เปิดสอนส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของฝ่ายวิชาการ ไม่ได้คำนึงถึงความพร้อมของผู้สอน ในบางครั้งจัดเป็นระยะยาว คือภาคเรียนหนึ่งจัดให้สอนเพียงไม่กี่ชั่วโมง แต่อีกภาคเรียนจัดชั่วโมงสอนให้มาก จึงทำให้ทั้งงานปฏิบัติและงานสอนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร
5. เนื้อหาในบางหัวข้อวิชามากเกินไป เช่น ประวัติความเป็นมาของห้องสมุดต่างประเทศ ผู้เรียนไม่มีความรู้จะทำความเข้าใจได้มากนัก และไม่สู้จะเป็นประโยชน์กับผู้เรียนเท่าที่คาดหมายกันไว้

6. เนื้อหาในบางหัวข้อวิชาขยับเกินไป ทำให้ขาดความสมดุลในเนื้อหา เช่น เรื่องความเป็นมาของทองสมุกในประเทศไทยและทองสมุกแผ่นใหม่ ผู้เรียนไม่เคยเรียนรู้ในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนเอง

7. เนื้อหาในบางหัวข้อวิชาซ้ำกับวิชาอื่น เช่น การเขียนบรรณานุกรม เนื้อหาซ้ำกับวิชาภาษาไทย 2 ผู้เรียนต้องเรียนหัวข้อซ้ำ ๆ ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและขาดความสนใจ

8. ไม่มีการกำหนดชั่วโมงปฏิบัติไว้ในหลักสูตร ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้สอนแต่ละคน เป็นเหตุให้เกิดความไม่สม่ำเสมอในการสอน การปฏิบัติงานจึงมักน้อยถอยถดถอยในเรื่องเดียวกัน

9. กำหนดชั่วโมงสอนน้อยเกินไป คือสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมงนั้น ภายในหนึ่งภาคเรียนจะมีเวลาสอนรวมทั้งสิ้น 24 ชั่วโมง แต่บางครั้งตรงกับวันหยุดในเทศกาลต่าง ๆ ชั่วโมงสอนจะลดลงไปเหลือเพียง 18 ชั่วโมง หรือ 20 ชั่วโมง ผู้สอนบางคนจึงต้องรวบรัดเนื้อหาลงไปบางส่วนเพื่อให้อบรมตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

10. เนื่องจากเป็นวิชาบังคับที่ผู้ศึกษาทุกคนในระดัมนั้นจะต้องเรียน แต่ทางวิทยาลัยครูบางแห่ง ไม่สามารถจะเปิดสอนให้ทุกคนได้เรียนภายในภาคเรียนแรกที่เริ่มเข้ามา ต้องยืดเวลาออกไปจนถึงภาคเรียนที่สาม หรือบางครั้งจะได้เรียนในปีการศึกษาปีที่สอง นักศึกษาจึงไม่ใส่ใจกับความรู้ที่ได้รับ เช่นการใช้บัตรรายการให้เป็นประโยชน์ หรือวิธีการเขียนรายงานและลงบรรณานุกรมอย่างถูกต้อง คงใช้วิธีการผิด ๆ อย่างที่เคยรับทราบมา การเรียนวิชานี้จึงเป็นเพียงเรียนเพื่อให้ได้คะแนน และเรียนเพราะเป็นวิชาบังคับเท่านั้น ไม่ได้ประโยชน์หรือไม่นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์เท่าที่ควร

ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง

1. จำนวนอาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพอต่อจำนวนวิชาที่เปิดสอน ทั้งระดับวิชาโทและวิชาเอก ฝ่ายวิชาการจึงใช้วิธีชะลอการเปิดสอน ภาคเรียนละ 2 - 3 วิชา ความรู้ที่นักศึกษาได้รับไม่ติดต่อกัน เนื่องจากต้องใช้เวลาเรียน 6 ภาคเรียนจึงจะครบตามหลักสูตร

2. อาจารย์ผู้สอนในบางวิทยาลัยครู ต้องสอนทั้งระดับ ป.กศ. และ ป.กศ.ชั้นสูง ชั่วโมงสอนมีมาก และต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่ทางคณาของสมุกควบ ทำให้ไม่มีเวลาสำหรับเตรียมการสอน ไม่มีเวลาชี้แจงติดตามการเรียนของนักศึกษาแต่ละคน

3. ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ในชั่วโมงปฏิบัติงาน เช่น เครื่องมือสำหรับซ่อมหนังสือ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้ออกทดลองปฏิบัติโดยทั่วถึงกัน ต้องรอคอยเป็นเวลานาน เป็นเหตุให้เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ และเกิดความเบื่อหน่ายทอดลอยในการเรียนและการปฏิบัติงาน

4. ขาดหนังสือคู่มือการเรียนการสอนที่เป็นภาษาไทย และเท่าที่มีใช้กันอยู่มีเพียง 4 - 5 ชื่อเรื่องเท่านั้น ส่วนแล้วแต่เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์มาเป็นเวลานานไม่ต่ำกว่า 5 ปี แล้วทั้งสิ้น การพิมพ์ครั้งใหม่ก็จะเป็นประเภทพิมพ์ซ้ำ ไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขมากนัก เพราะตำราเรียนวิชานี้ เป็นวิชาที่ยังไม่มีใครมีผู้เขียนมากสำหรับในประเทศไทย

5. ขาดแคลนหนังสือตำราและหนังสืออ้างอิงสำหรับผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อขยายขอบเขตความรู้ในวิชานี้ให้กว้างขวางออกไป หนังสืออ้างอิงบางประเภท เช่น สารานุกรมฉบับพิมพ์ครั้งล่าสุดก็ไม่มีหรือมีไม่พอกับจำนวนผู้ใช้ หนังสือเฉพาะวิชาบรรณารักษศาสตร์จากต่างประเทศก็ไม่มีการจัดซื้อเข้ามาเนื่องจากราคาแพง ทำให้เป็นผลเสียกับการเรียนการสอนอย่างยิ่ง

6. ขาดแคลนวารสารภาษาอังกฤษและภาษาไทยเกี่ยวกับวิชาชีพคนควา เพื่อทราบข่าวและติดตามความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ของวิชานี้ในต่างประเทศ

7. การจัดลำดับความสำคัญของวิชาไม่ดี เช่น วิชาห้องสมุดและสังคมให้ความสำคัญมาก แต่วิชาที่มีความสำคัญมากกว่าให้ความสำคัญน้อย เช่น วิชาหลักการเลือกซื้อหนังสือ

8. เวลาที่กำหนดให้สอนในแต่ละวิชานั้น ส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหา ผู้สอนแต่ละคนต้องพยายามรวบรัดในบางเรื่อง เพื่อให้เนื้อหาครบตามหลักสูตรและทันเวลา เช่น วิชาการจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการ

9. เป็นวิชาที่เปิดใหม่ในระดับชั้น ป.กศ.สูง ยังไม่เป็นที่แพร่หลายและมีผู้เห็นความสำคัญ จึงไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ไม่มีความก้าวหน้าเท่าเทียมกับวิชาอื่น

จะเห็นได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่ที่กำลังประสบกันอยู่นั้น เป็นเรื่องหลักสูตร ซึ่งมีข้อบกพร่องบางประการเกี่ยวกับ บางหัวข้อวิชาเนื้อหามากเกินไปและบางหัวข้อวิชาเนื้อหา น้อยเกินไป ความขาดแคลนคู่มือการสอน ตำราสำหรับประกอบการเรียนการสอนและวารสาร ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ เวลาที่กำหนดให้สอนไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา จำนวนอาจารย์ผู้สอน ไม่พอเพียงในบางวิทยาลัย ซึ่งทำให้ต้องสอนชั่วโมงมากเกินไปจนเกินไป จึงสอนได้ไม่ดีตามที่ควรจะเป็น

การจัดลำดับความสำคัญของวิชาไม่กี่ ส่วนปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาเรื่องสถานที่นั้นเกือบจะไม่เป็นปัญหาเลย เพราะปัจจุบันห้องสมุดในวิทยาลัยครูมักจะเป็นอาคารเอกเทศ มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิมมาก และมีที่สำหรับสอนโดยเฉพาะ ทำให้การเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ดำเนินไปได้ ง่ายดายพอสมควร

ขอเสนอแนะ เพื่อให้การสอนวิชานี้ดำเนินไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นตามลำดับ ผู้วิจัยใครขอเสนอแนะดังนี้

ผู้สอน

1. ควรจะใ้มีการจัดแบ่งงานด้านการสอนและการดำเนินงานห้องสมุดออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายงานห้องสมุด และฝ่ายงานสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ อาจารย์ผู้สอนต้องขึ้นอยู่กับฝ่ายงานสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
2. ผู้สอนควรจะได้ทำงานเพียงอย่างเดียว คือเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับ ป.กศ. หรือ ระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ให้แยกจากฝ่ายงานห้องสมุดโดยเด็ดขาด และจะต้องร่วมมือกันในด้านอื่น ๆ เช่น ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดหมู่หนังสือและทำบัตรรายการเมื่อฝ่ายงานห้องสมุดมีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในหนังสือบางเล่ม
3. ไม่ตองสอนวิชาอื่น ๆ อีก ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ในการสอนวิชานั้น ๆ ก็ตาม เพื่อจะได้ไม่ตองแบ่งเวลาสำหรับหมวดวิชาอื่น ๆ แม้จะเป็นการสอนแทนเพียงชั่วคราวก็ไม่ควรจะทำ หากว่ามีเวลาควรจะได้แบ่งเวลามาช่วยฝ่ายงานห้องสมุด
4. จำนวนผู้สอนควรมีหลาย ๆ คน เพื่อจะได้แบ่งชั่วโมงกันสอน และจะได้มีเวลาสำหรับชั่วโมงปฏิบัติ เตรียมการสอน และปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ เช่น วิธีสอน หลักสูตร เป็นต้น
5. ถ้าจำนวนผู้สอนไม่พอเพียงกับจำนวนผู้เรียน ควรที่วิทยาลัยครูเหล่านั้นจะได้มีบรรณารักษหรือตราจากาวิทยาลัยครูวิชาอื่น ๆ ร่วมมือกับที่หมวดวิชาอื่น ๆ ได้เคยทำมาแล้ว

6. ผู้สอนควรจะได้สอนเป็นเรื่อง ๆ ไปตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ แล้วจัดการวางสอนให้หมุนเวียนผลัดกันไปสอนทุกห้อง เพื่อว่าจะได้สอนและรู้จักเด็กทุก ๆ คน กับทั้งการสอนจะได้ผลดีด้วย เพราะได้สอนตรงตามความสามารถและความสนใจ

7. ผู้สอนควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันเป็นประจำ ภายในวิทยาลัยเดียวกันหรือระหว่างวิทยาลัยต่อวิทยาลัย ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเกี่ยวกับวิธีสอน หลักสูตร เพื่อจะได้อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ จะไ้ทราบปัญหา วิธีการแก้ปัญหาและอื่น ๆ ที่ควรจะทราบโดยทั่วกัน ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง หรือภาคเรียนละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย

8. ผู้สอนควรมีวุฒิทางคานวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยตรง คือจบปริญญาตรีทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ หรือปริญญาตรีทางวิชาสามัญ และจบปริญญาบรรณารักษศาสตร์ หรือปริญญาตรีทางวิชาสามัญและประกาศนียบัตรวิชาเฉพาะบรรณารักษศาสตร์ หรือปริญญาตรีทางวิชาสามัญและประกาศนียบัตรชั้นสูงวิชาบรรณารักษศาสตร์ และมีประสบการณ์ในคานการสอนมานานพอสมควร อย่างน้อย 1 ปี

9. หัวหน้าหมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ ควรมีวุฒิปริญญาโทสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นอย่างน้อย เพื่อให้มีระดับความรู้สูงกว่าผู้สอนภายในหมวดวิชาเดียวกัน อีกทั้งจะได้สามารถให้คำแนะนำในคานการสอน ช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ในคานวิชาการ สามารถควบคุมดูแลการสอนให้เป็นไปคอบคี่ และจะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ในคานการสอนอย่างน้อย 5 ปี

10. ผู้สอนควรจะได้มีโอกาสเป็นพิเศษมากกว่าหมวดวิชาอื่น ในการเพิ่มพูนความรู้และวิทยฐานะของตน โดยเข้ารับการศึกษาอบรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค

ผู้เรียน

1. จำนวนผู้เรียนในห้องหนึ่ง ๆ ไม่ควรเกิน 35 คน เพื่อจะได้สะดวกในการสอน การควบคุมดูแลในชั่วโมงปฏิบัติ และการตรวจชี้แจงงานที่มอบหมายให้ทำ

2. ผู้เรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาศึกษา หรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง หรือระดับประกาศนียบัตรประโยคครูประถมก็ตาม ถ้ายังไม่เคยเรียนวิชานี้มาก่อน จะต้องเรียนโดยกำหนดความเป็นวิชาบังคับสำหรับทุกคนในระดับวิทยาลัยครู

3. ควรจัดแบ่งเวลาให้นักศึกษาได้มีโอกาสมาช่วยงานห้องสมุดในด้านการเก็บหนังสือขึ้นชั้น การซ่อมหนังสือเล็กๆ น้อยๆ การเตรียมหนังสือออกให้ยืม ฯลฯ เพื่อแบ่งเบาภาระของบรรณารักษ์ เพื่อเป็นการหาความชำนาญ และยังจะเป็นการทดสอบทฤษฎีที่เรียนไปแล้วว่า เวลาปฏิบัติเป็นอย่างไร

4. เพื่อให้ถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ผู้เรียนควรที่จะให้ความสนใจกับความมุ่งหมายโดยทั่วไปและความมุ่งหมายของแต่ละรายวิชาเป็นอย่างดี จึงจะสามารถนำไปใช้ได้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน และการศึกษาต่อในระดับสูง

หลักสูตร

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาศึกษา

1. ควรปรับปรุงหลักสูตรเสียใหม่ เนื่องจากเนื้อหาในบางหัวข้อวิชาละเอียดเกินไป และมากเกินไป ไม่เหมาะสำหรับผู้เรียนระดับนี้ เช่น เรื่องประวัติความเป็นมาของห้องสมุด นอกจากนี้ยังเข้ากับเนื้อหาในวิชาห้องสมุดและสังคมของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูงวิชาโทและวิชาเอกอีกด้วย

2. เพิ่มเติมข้อความในความมุ่งหมายของหลักสูตรอีกข้อหนึ่งว่า เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดห้องสมุดขนาดเล็กได้ เช่นห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียน ทั้งนี้เป็นต้น

3. เพิ่มเติมข้อความในความมุ่งหมายของหลักสูตรอีกว่า เพื่อให้รู้จักมารยาทที่ดีในการใช้ห้องสมุด รู้จักใช้สิทธิ์ของตนและเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น จะใดเป็นเครื่องเตือนใจทั้งผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะได้นำเรื่องมารยาทในการใช้ห้องสมุดให้มากขึ้น ส่วนผู้เรียนเองก็จะได้มารยาทในการใช้ห้องสมุดดีขึ้น

4. เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องบัตรรายการและการจัดหมู่หนังสือ เพื่อให้มีความสามารถทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยอย่างง่าย ๆ ได้ รู้จักใช้หนังสือคู่มือการทำบัตรรายการและการจัดหมู่หนังสือซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนมากกว่าจะสอนเพียงให้รู้จักบัตรรายการเท่านั้น

5. เนื้อหาวิชาของหลักสูตรควรมีรายละเอียดอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันในคานเนื้อหาแก่ผู้สอนและผู้เรียน จะใดไม่มีปัญหาในการทดสอบ และสามารถทำได้ ควรแจกแจงรายละเอียดของเนื้อหาเป็นประมวลการสอนรายสัปดาห์ หรือทำเป็นแผนผังการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ สำหรับเป็นคู่มือแก่ผู้สอนทุกคน และควรปรับปรุงแก้ไขใดเพื่อให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ

6. ชั่วโมงสอนควรเพิ่มเป็น 3-4 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ เพื่อจะได้สอนภาคปฏิบัติควบคู่กันไปควบ และเมื่อเพิ่มชั่วโมงมากขึ้นแล้ว ก็จะสอนเนื้อหาที่มีอยู่อย่างมากมายตามหลักสูตรได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่ ส่วนการสวดภาคปฏิบัติก็จะสวดกันเช่นกัน พร้อมทั้งเพิ่มคาหนวยกิตของวิชานี้ให้เป็น 3 หน่วยกิต เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของวิชานี้ยิ่งขึ้น

7. หลักสูตรระดับนี้ควรเป็นวิชาที่ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง และระดับประกาศนียบัตรประโยคครูประถมทุกคนต้องเรียน โดยเฉพาะผู้ที่มีพื้นฐานความรู้เดิมจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สายสามัญ และมีมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายอาชีพ เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานในการใช้หนังสือและห้องสมุด สามารถทำรายงานและเขียนบรรณานุกรมที่ดีได้

ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (วิชาเอกและวิชาโทบรรณารักษศาสตร์)

1. ในการใช้หลักสูตรนี้ ควรคำนึงถึงว่า กิจกรรมที่สำคัญคือ มุ่งให้นักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนได้ใช้ผลงานของนักศึกษาระดับสูงบรรณารักษศาสตร์ ฉะนั้นทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรจะได้ทำความเข้าใจความมุ่งหมายโดยทั่วไปและความมุ่งหมายของแต่ละรายวิชาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้สอนควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถอย่างแท้จริง

2. ความมุ่งหมายโดยทั่วไปของหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่แล้ว เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับความมุ่งหมายดี แต่ไม่สัมพันธ์กับความรู้เดิมของผู้เรียน เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ค่อนข้างมาก ยากและซ้ำกันในแต่ละวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียน เช่นในวิชางาน

เทคนิคของห้องสมุด กับวิชาการบริหารงานห้องสมุด 1 ทั้งนี้เป็นต้น สมควรจะได้คัดเลือกเนื้อหาที่ซ้ำกันออกเสียจากวิชางานเทคนิคของห้องสมุด เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซากของเนื้อหาและจะได้ไม่เป็นผลเสียต่อความสนใจและการเรียนของผู้เรียน

3. เวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละรายวิชาส่วนใหญ่เหมาะสมอยู่แล้ว ยกเว้นบางวิชาเท่านั้นที่ให้เวลาน้อยเกินไป เช่นวิชาหลักการเลือกซื้อหนังสือ ควรจะเพิ่มเป็น 3 ชั่วโมงต่อหนึ่งสัปดาห์ เพื่อจะได้เพิ่มรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาให้มากขึ้นให้สมดุลกับเวลาที่เพิ่มขึ้น และจะได้นเน้นความสำคัญของวิชานี้ด้วย และในวิชาบัตรรายการและการจัดหมู่หนังสือก็เช่นกัน ควรจะเพิ่มเวลาให้อย่างน้อยอีก 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เพราะวิชานี้เนื้อหาที่กำหนดไว้ค่อนข้างมาก และต้องการเวลาสำหรับฝึกภาคปฏิบัติด้วย

4. เนื้อหาของบางวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร คือวิชาบัตรรายการและจัดหมู่หนังสือ นั้น เพราะมีเนื้อหามากและเป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง กับทั้งต้องใช้เวลาสำหรับฝึกภาคปฏิบัติด้วย ควรจัดสอนในภาคกลางซึ่งเป็นภาคเรียนที่มีเวลานานกว่าภาคเรียนอื่น ๆ ผู้สอนจะได้มีโอกาสอธิบายอย่างรวบรัด ผู้เรียนเองก็จะได้รับความชำนาญในการจัดทำบัตรรายการและจัดหมู่หนังสือมากขึ้น

5. ชื่อวิชาที่กำหนดไว้บางวิชา ให้ความหมายแคบ แต่เนื้อหาที่กำหนดให้สอนกว้างกว่า ชื่อวิชา คือวิชาหลักการเลือกซื้อหนังสือ คำว่า "หนังสือ" ความหมายแคบกว่าคำว่า "สิ่งพิมพ์" ควรจะได้เปลี่ยนชื่อวิชานี้เสียใหม่ว่า "วิชาหลักการเลือกซื้อสิ่งพิมพ์และโสภณวัสดุ"

6. เพื่อให้เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสามารถช่วยส่งเสริมความเจริญของงานในสถานต่าง ๆ สนองตอบความสนใจ สามารถที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เหมาะสมกับการศึกษาระดับนี้ และสำหรับที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับสูงต่อไป ควรจะได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเสมอ ๆ โดยให้อาจารย์ผู้สอนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงด้วย เพราะผู้สอนเป็นผู้ใช้หลักสูตรย่อมจะทราบถึงปัญหาและความต้องการของผู้เรียนโดยทั่ว ๆ ไป

วิธีการสอน

1. ควรเป็นภาคทฤษฎี 60% และภาคปฏิบัติ 40% โดยสอนควบคู่กันไปตลอดเวลา เพราะต้องการให้เรียนรู่มากกว่าปฏิบัติ คือใช้ห้องสมุดเป็น รักรการอ่าน รูปเล่มหนังสือ

2. ในการสอนภาคทฤษฎี เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักใช้ของสมมุติเป็นอย่างดี สามารถที่จะแนะนำช่วยเหลือผู้อื่นได้พอสมควร ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผู้สอนเพียงแต่แนะนำหัวข้อสำคัญ ๆ เท่านั้นก็พอแล้ว

3. แบบฝึกหัดที่ทำการใหม่มีความสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรระดับที่เรียนอยู่ เช่น เรื่องวิธีการเขียนรายงานและทำบรรณานุกรม ควรจะได้ทำแบบฝึกหัดการรวบรวมบรรณานุกรม หนังสือและวารสารของวิชาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากวิชาบรรณารักษศาสตร์ด้วย

4. เพื่อประโยชน์ของผู้เรียนในด้านการใช้ของสมมุติ และศึกษาค้นคว้าอย่างถูกต้อง ควรจะได้จัดสอนให้ครบทุกห้องเรียน ตั้งแต่ภาคแรกของปีที่ 1 หรืออย่างช้าที่สุดภาคสุดท้ายของปีที่ 1 ไม่ควรสอนในปีที่ 2 เลย เพราะผู้เรียนจะไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร

5. ผู้สอนควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในด้านการสอน คือใช้หนังสือสำหรับประกอบการสอนหลาย ๆ เล่ม ไม่ยึดถือเฉพาะเล่มหนึ่งเล่มใดเป็นเกณฑ์

6. ไม่ควรสอนโดยเปิดตำรา เพราะอาจจะสร้างทัศนคติที่ไม่ดีให้แก่ผู้เรียน

สำหรับระดับ ป.กศ.สูง ควรจะเพิ่มขอต่อไปนี้อีกด้วยคือ

1. ควรมีชั่วโมงสำหรับศึกษานอกสถานที่ เช่น ไปชมห้องสมุดที่ดีที่เป็นตัวอย่างได้ ไปชมสถาบันทางการศึกษา ฯลฯ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่แท้จริง

2. ผู้สอนบรรยายเฉพาะเนื้อหาที่ยาก ส่วนเหลืออาจใช้วิธีกำหนดหัวข้อให้รายงาน หน้าที่ขึ้น อภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากที่สุด

3. ในการให้คะแนน ควรมีมาตรฐานที่มีหลักเกณฑ์แน่นอนว่าจะแบ่งเป็นคะแนนเก็บกลางเทอมและคะแนนสอบปลายเทอมอย่างไร ต้องคำนึงถึงความสามารถของเด็กในแต่ละระดับ และลักษณะข้อสอบด้วย โดยผู้สอนควรจะได้ประชุมร่วมกัน เพื่อจัดแบ่งคะแนนเมื่อสอนวิชาเดียวกันทุกครั้งไป

อุปกรณ์การสอน

1. ควรจะคัดเลือกหนังสือที่เป็นคู่มือการสอนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษอย่างครบถ้วนและมีจำนวนมากพอสำหรับครูสอนและนักเรียนจะได้ใช้อย่างทั่วถึงกัน เมื่อจะเปิดทำการสอนวิชานี้
2. จัดหาหนังสือและวารสารทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อจะได้อบรมความรู้ความเคลื่อนไหว เทคนิคใหม่ ๆ ในการดำเนินงาน และความรู้ใหม่ ๆ ให้มีจำนวนมากพอกับผู้ใช้ตลอดเวลา
3. นอกจากหนังสือและวารสาร ควรจัดให้มีวัสดุทัศนวัสดุ เช่น สไลด์ फिल्मสตริป ทั้งนี้เป็นต้น เพื่อประกอบการเรียนการสอนอีกทั้งนักเรียนจะได้เรียนจากของจริงด้วย
4. แต่ละวิทยาลัยครูควรจะได้พยายามผลิตเอกสารทางวิชาบรรณารักษศาสตร์ออกมา แลกติดต่อกันแลกเปลี่ยนเอกสารเหล่านั้นในระหว่างวิทยาลัยครูวิทยาลัยครูทั่วประเทศ
5. รายชื่อหนังสืออุเทศที่ใช้ประกอบการสอนของแต่ละรายวิชา ควรจะได้มีการเสนอแนะปรับปรุงให้ตรงกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ ให้มีจำนวนเพียงพอและเพิ่มขึ้นตลอดเวลา
6. วิทยาลัยครูควรจะได้คำนึงถึง "ความพร้อม" ก่อนที่จะเปิดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมในด้านอุปกรณ์การสอนประเภทต่าง ๆ

สถานที่

1. ห้องเรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับ ป.กศ. หรือระดับ ป.กศ.ชั้นสูง ก็ตาม ควรจะมีสถานที่ที่เป็นเอกเทศ และอยู่ไม่ไกลจากห้องสมุดมากนัก เพื่อสะดวกในการศึกษา ค้นคว้า ของผู้เรียนและผู้สอน อย่างน้อยระดับละ 1 ห้อง
2. ควรมีห้องสำหรับงานปฏิบัติด้วย เช่น การซ่อมหนังสือ การเย็บเล่มวารสาร การเตรียมหนังสือออกให้ยืม เพื่อฝึกอบรมความชำนาญในการปฏิบัติงานห้องสมุดของผู้เรียนต่อไป อย่างน้อย 1 ห้อง
3. ถ้ามีการสร้างอาคารใหม่สำหรับเป็นอาคารห้องสมุด หมวดวิชาบรรณารักษศาสตร์ ควรจะได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดแบ่งสถานที่ภายในอาคาร เพื่อจัดแบ่งเป็นห้องสำหรับการสอนวิชานี้และทำภาคปฏิบัติด้วย

โครงการในอนาคต

วิชาบรรณารักษศาสตร์ควรจะได้มีโครงการขยายการสอนให้มีระดับสูงขึ้นจนถึงชั้นปริญญาตรี ไม่ใช่เป็นเพียงระดับวิชาเอกและวิชาโทซึ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียนว่า จะต้องเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาบรรณารักษ หรือเคยเรียนวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ หรือเคยเรียนวิชาโทบรรณารักษศาสตร์มาแล้ว และโคะแนนเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 2.5 กำหนดจำนวนหน่วยกิตที่ต้องเรียนอีกประมาณ 60 หน่วยกิต เมื่อรวมกับหน่วยกิตที่เคยเรียนในระดับ ป.กศ.ชั้นสูงจะเป็น 140 หน่วยกิต ระยะเวลาเรียนต่อจากระดับ ป.กศ.ชั้นสูงอีก 2 ปี ผู้ที่เรียนจบตามหลักสูตรจะสามารถเป็นอาจารย์ผู้สอน หรืออาจารย์บรรณารักษคามโรงเรียน หรือวิทยาลัยครูได้

ขอเสนอแนะทั่ว ๆ ไป

ในคอนทายของบทสรุปและขอเสนอแนะนี้ ใครขอให้ขอเสนอแนะทั่ว ๆ ไปอีก 3 ประการดังนี้

1. ขอเสนอแนะต่อผู้บริหาร
2. ขอเสนอแนะต่อผู้สอนและผู้เรียน
3. ขอเสนอแนะต่อผู้ที่ศึกษาค้นคว้าต่อไป

ขอเสนอแนะต่อผู้บริหาร

1. ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาบรรณารักษผู้สอนของวิทยาลัยครูทั่วประเทศทุกปีเท่าที่ได้จัดทำมาแล้วสองปีต่อหนึ่งครั้งนั้น ระยะเวลาสั้นเกินไป ผู้สอนควรจะได้พบปะปรึกษาหารือกันเป็นประจำทุกปีเกี่ยวกับหลักสูตร และปัญหาทั่ว ๆ ไปในการเรียนการสอน
2. หัวหน้าสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญของห้องสมุด และวิชาบรรณารักษศาสตร์ให้มาก โดยจัดแบ่งงบประมาณให้มากพอแก่การดำเนินงานให้โดยลดี สามารถซื้อหนังสือ วารสาร และอุปกรณ์ สัตภัณฑ์ ที่จำเป็นในการศึกษาค้นคว้าได้อย่างเพียงพอ

3. ไม่ควรให้วิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษ เป็นวิชา สำหรับนักศึกษาที่ทักษะใดไม่ได้ ใช้เป็นวิชาซ่อมเกศ เพื่อทำคะแนนเฉลี่ยให้สูงขึ้น ทำให้วิชา นี้ไม่มีความสำคัญเท่าที่ควร และดูเป็นวิชาง่าย ๆ ที่ใคร ๆ ก็สามารถจะเรียนได้

4. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิจัยหลักสูตร เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยแต่ละครั้ง มาใช้แก้ไขปรับปรุงหลักสูตร

ขอเสนอแนะครูสอนและผู้เรียน

1. ในการวัดผลการสอนแต่ละครั้ง ควรมีข้อสอบที่เป็นมาตรฐานสำหรับวัดผลผู้เรียน แล้วจัดเก็บเพื่อคัดเลือกเป็นข้อสอบมาตรฐานต่อไปในแต่ละวิชา

2. ผู้ที่เรียนวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก จะมีภาคฝึกงานตามห้องสมุดต่าง ๆ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน ควรจะได้มีแบบฟอร์มสำหรับวัดผลให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกันในทุก วิทยาลัยที่เปิดสอน

3. ผู้ที่เลือกวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นวิชาเอก วิชาโท ควรจะเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และสังคมศึกษา ส่วนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้เป็นวิชาเลือก

ขอเสนอแนะต่อผู้ที่ศึกษาคนควาต่อไป

1. ควรจะศึกษาคนควาผลที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษ ชั้นสูง (วิชาเอกและวิชาโทบรรณารักษศาสตร์) ในด้านความสัมพันธ์ผลทางการเรียนและการ ปฏิบัติงานของผู้เรียน ศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนวิชานี้ ให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรจะศึกษาคนควาอย่างละเอียดเกี่ยวกับการจัดการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ ในวิทยาลัยครูสวนภูมิภาคที่เปิดใหม่อีก 7 แห่ง ในจังหวัดกำแพงเพชร กาญจนบุรี เชียงราย เพชรบูรณ์ เลย สุรินทร์ และสุราษฎร์ธานี ทวย